

Välkommen till

Nyhetsbrev nr 17 - 2020

från Kalle Eriksson

I förra Nyhetsbrevet

ägnade jag mig åt skolhistoria. I första hand den svenska folkskolans historia - alltifrån det inledande riksdagsbeslutet 1842 och vidare framåt. Under folkskolans första årtionden var den rådande uppfattningen, att skolan skulle förbereda eleverna för nattvardsläsningen. Det var, naturligt nog, kyrkan som drev denna uppfattning.

På 1860-talet

trädde liberalerna - och sedan även socialdemokraterna - fram med uppfattningen om att skolan skulle ge en allmän medborgerlig bildning för alla elever dvs för såväl de elever som efter folkskolan gick ut i arbetslivet som de som fortsatte sina studier, exempelvis vid något läroverk. 1883 presenterade Fridtjuv Berg det s.k. Bottenskoleprogrammet. Detta program vände sig till alla, oavsett deras framtidsplaner. Fridtjuv Berg förde fram sina tankar i Svensk Lärartidning, som var folkskollärarnas tidning. Han hävdade med bestämdhet, att folkskolan skulle ha ett "bottenskoleprogram" som skulle omfatta alla elever.

Mot denna tanke

stod de skolkonservativa- med stöd av kyrkan - som ville ha en skola som i första hand förberedde för fortsatta studier.

Att läroverkslärare och folkskollärare under denna tid hamnade i olika uppfattningar kom senare att under lång tid leva kvar som olika ideologiska läger.

Dagliga vandringssturer

gör jag för att hålla mitt blodsocker i schack. Ofta går turen i den skog som jag har på nära håll. Skogen består till stor del av bok. Inte så mycket björk. Synd, eftersom jag nu skall skriva om björken som "skogens mjölkko".

Björken är förstas främst känd

som utomordentligt virke. Mindre känt är måhända, att björken en gång har setts som en värdefull resurs av ett helt annat skäl.

Avtappning av sav ur björk har en lång tradition i landet. Det var en energidryck för såväl människor som djur

Savtappningen

hade sin storhetstid på 1700- och 1800-talen Det var vanligt att fattiga hushåll gick ut och samlade björksav för att "dricka mærg i ben". Även husdjuren fick smaka denna dryck, Björksaven serverades som bordsdryck - kall eller varm.

Kokade man bort vattnet ur saven fick man björksocker eller "björksirap". Det kunde användas som sötningsmedel till bakning och till sylt.

Det hände också, att man blandade saven med honung och fick en mjölkliknande dryck.

Björksav passar också för framställning av alkohol. Savölet är en av våra ursprungliga alkoholholdrycker

Björksav består till 98,5 procent av vatten. Resterande 1,5 procent innehåller olika ämnen, bl.a. åtta olika sockerarter. Här finns också frukt- och aminosyror, mineraler, antioxidanter, kalcium, fosfor, magnesium, zink, natrium och järn...

Eftersom saven innehåller c-vitamin har den förr använts av sjömän för att motverka bl.a. skörbjugg.

Björken är en mästare i att hushålla

med sina resurser. På senhösten drar björken tillbaka den näring som finns i bladverket. Näringen lagras i björkens rotsystem

När tjälén släpper på våren trycks den sockerrika saven upp i björken och hjälper till att bilda nya blad! Fantastiskt sinnrikt och ändamålsenligt.

En björk kan ge mellan 10 och 20 liter sav per dygn!!

Den nytappade saven

har ungefär samma hållbarhet som mjölk.

Har du nu blivit törstig av allt sav-prat och vill smaka på drycken björksav?

Om du gör det, kommer du att finna, att saven smakar nästan som vatten, dock något sötare. Om du tillsätter lite citron kan du få en friskare smak.

När fläsk var lyx på bordet.

När jag letar mig tillbaka i vårt historia slås jag av, hur ofta som svält och andra umbäranden varit en ständig plåga för människorna.

På 1600-talet inträffande fruktansvärda nödår i Sverige. Många svält ihjäl. Så pass många, att befolkningen minskade i antal. Det framstår nästan som en gåta, att kungen, Karl XII, kunde mobilisera så många soldater till den arme, som behövdes för hans många krig.

I samma veva drabbades Sverige av ytterligare en pååga: pesten.

Om pestens härjningar i Bjäre

har jag skrivit i andra sammanhang. Bl.a. om de pestkyrkogårdar som skapades för att begrava de många döda, som inte fick begravas på de vanliga kyrkogårdarna.

Svält och sjukdomar skördade vid den tiden fler offer än krigen. Bristen på mat ledde inte bara till att många dog av undernäring och minskad motståndskraft.

Vi blev kortare till växten under denna tid. Dessutom: den sänkning av medellivslängden, som hade inletts redan under medeltiden, kulminerade under 1600- och 1700-talen

Under vikingatiden hade medellängden varit 174 cm. I början av 1800-talet var den 163 cm

Har det alltid rått brist på mat i Sverige?

Totalt sett ja. Dock kan vi leta upp tillfälliga avvikelser. Vad vi vet är, att det under vissa tider t.o.m rådde överproduktion av mat i vissa delar av landet!

Det var under slutet av medeltiden, som bönderna i Småland sålde kött söderut till de då danska provinserna Skåne och Blekinge. Bönderna i Småland drev oxarna över gränsen.

Det där tyckte kungen - Gustav Vasa - inte om. Inte alls! Han försökte sätta stopp för dess oxdrifter. Det blev en av anledningarna till Dackefejden.

Svenska folkets matvanor

har under en stor del av våra historia varit stabil

Före fryboxens tid var konsten att bevara matvaror viktig - och kostsam.

Salt var dyrt. Det sågs som en lyxvara Det krävdes andra metoder för att kunna bevara maten: torkning, surning, rökning, gravning.

Kryddor var något för överklassen Varor som kom från bortre delen av Asien skulle passera många gränser innan de nådde Sverige. Vid varje gräns ålades varan tullavgift och blev därmed dyrare, Vid mitten av 1800-talet inträdde en förändring i svenskens matvanor. Potatisen gjorde sitt intåg....

Även potatisen har jag skrivit om i många olika sammanhang. Bl.a med utgångspunkt från att vi bor mitt i Sveriges ledande område när det gäller produktion av tidig potatis.

Dags för skifte av ämne:

I förra Nyhetsbrevet

berättade jag om hur mitt liv med fotbollen började när jag var barn. Om fotboll på en äng med två höstackar som målställning och om hur jag med tiden fick spela med Ramsjöstrands IF - som 1951

fick ett nytt namn - V. Karups IF. Namnbytet föranleddes av att vi hade övergett "ko-och sovallen i Ramsjö för att spela på den sprillandes nya idrottsplatsen i Glimminge.

Jag berättade om rådgivare som tyckte att jag borde prova i större sammanhang.

Jag avslutade den berättelsen i omklädningsrummet på Råsunda fotbollsstadion i Stockholm inför min debutmatch mot AIK i Stockholm, när jag fick tröstens ord av Kalle Svensson.

Jag minns inte mycket

från den matchen. Kanske berodde det på att jag ännu var påverkad av tågresan till Stockholm med den totala avsaknaden av sömn. Jag skrev i förra brevet att det kändes som om jag hade gele i benen.

Min debut måste ha varit någorlunda hyfsad . trots gelé-benen

Överraskande nog fick jag nämligen förnyat förtroende att spela i A-laget i nästa match. Nu gällde det match hemma på Olympia i Helsingborg. Motståndare var IFK Göteborg.

Inte heller den matchen har satt några djupare spår i mitt minne.

HIF:s lagledning gav mig tydligen godkänt, eftersom när det var dags för min tredje match - nu mot Djurgården hemma på Olympia - fanns jag med i laguppställningen.

Ett genombrott

kan jag nog sätta som etikett på matchen mot Djurgården. Allt gick min väg. Spelet flöt fint. Jag kände spelglädje. Var i god form. Dessutom: jag gjorde mål. Ett av målen var dessutom en riktig bicycleta. Du som inte är hemmastadd i fotbollens eget språk får fråga någon fotbollsintresserad i din bekantskapskrets. Får du inte svar, kan du återkomma i ett mejl, så skall jag försöka förklara. Jag skriver "försöka". Det känns just nu som att det är lättare att **göra** en bicycleta än att beskriva den. (Fast det där med att **göra** bicycleta gäller förstås inte numera- för min del....)

Efteråt var det intressant

- och stimulerande - att läsa referaten i tidningarna. Superlativerna om min insats staplades på sportsidorna.

På läktarna fanns ca 10 000 åskådare. Jag visste att någonstans på läktarna fanns min far, som åkt moped från Glimminge till Helsingborg för att se matchen. Förmodligen fanns i i publikhavet även några av mina kompisar från V. Karups IF och kanske även andra bekanta "hemifrån".

Efteråt tänkte jag på att det var ju för dessa kompisar och anhöriga jag spelade. Det var för deras skulle jag ville göra bra ifrån mig. De skulle inte behöva skämmas för min insats på planen. De övriga ca 10 000 personerna på läktaren bekymrade mig inte särskilt.

Matchen gav genljud i såväl pressen som radion.

I min bokhylla finns en pärm, som är fylld till bristningsgränsen med pressklipp från just den matchen.

Min boklåda

Boktitel	Pris	Reapris
Så blev Båstad tennis	225	60
Bilder av ett sekel i Bjäre	Slutsåld	
Vår bjärehistoria i bild	350	70
Bjärebör berättar om Bjäre	Slutsåld	
Strövtåg i Bjäres historia	350	70
Nära havet trivs jag bäst	350	

De böcker, som är slutsålda hos mig, kan ev. finnas som enstaka ex. i bokhandel i Båstad, Ängelholm eller Laholm, eller i i något av våra säljställen på bjärehalvön.

Vänligen

Kalle Eriksson

Hallavaravägen 103, 269 91 Båstad
kalle@bjarenet.vom
0431-365 332